

Magyar expedícióval a világ körül V.

**ÓCEÁNIA
LEGSZEBB TÁJAI**

I. rész

Színes diapozitívek 1—50-ig

Magyar Diafilmgyártó Vállalat

Írta és fényképezte: dr. Balogh János

Szerkesztette: Fehér Judit

Óceánia szigetvilága Földünk legnagyobb tengeri medencéjében, a 180 négyzetkilométer kiterjedésű Csendes-óceánban helyezkedik el. A mintegy 3000 szigeten hatmillió ember él, nem számítva a hárommilliós Új-Zélandot.

Új-Guinea mellett Óceániában a legnagyobb Új-Zéland két szigete. Itt kezdjük el utazásunkat, annál is inkább, mert magam is innen indultam el az óceániai szigetvilágban végzett kutatásaimra.

1. Képsorunkat jelképesen Új-Zéland címermadarával, a kivivel indítjuk el. Ez a szárnyatlan, rokontalan madár csak itt fordul elő. Szigorú természetvédelmi intézkedésekkel talán sikerül megmenteni a kihalástól.

2. Új-Zéland másik érdekessége, hogy a Csendes-óceánt körülvevő ún. „mozgékony” övezetbe tartozik. Vulkáni működés, földrengések jellemzik. Wairakei szigetén épült fel a világ második geotermális erőműve (képünkön), amely a Föld hőjét használja fel elektromos áram fejlesztésére.

3. Rotorua város világhírű vulkáni jelenségeiről nevezetes. A feltörő melegvízből a mészkő úgy rakódott le, hogy ilyen teraszos, egymásba ömlő medencék alakultak ki.

4. Még érdekesebbek az iszapvulkánok. A forró iszapból feltörő gőzök és gázok egymásba kapcsolódó, fantasztikus rajzú képződményeket hoznak létre.
5. Igazi, kúp alakú vulkánok is vannak itt. Ilyen a 2516 méter magas, alvó vulkán, a Mount Egmont is. 1755-ben tört ki utoljára.
6. Sokkal „haragosabb” a képünkön látható Ngauruhoe vulkán. Legerősebb kitörése 1954-ben volt, ekkor mintegy 5 köbkilométernyi láva ömlött ki belőle. Jelenleg alszik, de eléggé nyugtalan az álma.
7. Az északi szigetről a délire három és fél óra alatt érünk át komphajóval. Itt a Kaikoura hegység hófedte gerince fogad minket, és megkezdhetjük utazásunkat a Föld egyik legfestőibb hegyvidékén, az új-zélandi Déli Alpokban.
8. A Mount Cook Nemzeti Park felé haladva, a Tekapo tó partján kis kőtemplomot ejtünk útba. Ezután kék tavak, hegyek, sziklák festői vidéke következik.
9. A Pukaki tó sziklás partjairól nézve a látóhatár szélén jól látszik a Mount Cook csúcsa. A tó mozduatlan vizében visszatükröződnek a szeszélyes formájú hegyek.
10. A Mount Cook 3764 méter magas, az ország legmagasabb csúcsa. A hasonló nevű nemzeti park területén harminc sziklaorom is meghaladja a 3000 métert.

A kép előterében látható csillagfürt északamerikai eredetű a mögötte lévő cserjék és fák kizárólag Új-Zélandban honos növények.

11. A pompás csúcsok egyike, a Mt. Sefton. A képen látható oldala a legnehezebben megmászható sziklafalak közé tartozik egész Új-Zélandban.

12. Itt még megtaláljuk az érintetlen természetet. Őserdők és fjordokkal csipkézett nyugati tengerpart, hátterben a Déli Alpok havas gerincével.

13. A Déli Sziget tengerpartjának egyik legszebb pontja a Milford-öböl, gleccsermarta U-alakú völgyek, meredek hegycsúcsok között.

14. A Hayes-tó környékének festői szép őszi tájképével búcsúznak Új-Zélandtól, és indulunk tovább Óceánia ismeretlen tájai felé.

15. Ez a különös madár, a kagu kizárólag Új-Kaledónia szigetén él. A kihalás veszélye fenyegeti. Bár nem címermadár, de ott szerepel az új-kaledóniai bélyegeken és pénzekben.

16. Érdeemes egy pillantást vetnünk a sziget fővárosára, Nouméára is. Páratlanul szép fekvésű helyen épült, a sötétkék trópusi tenger partján. Itt szerveztem kutatóútjaimat, hogy felfedezzem Új-Kaledónia pusztulóban lévő állatvilágát, főképp az alig ismert, apró izeltlábú állatokat.

17. A Kókuszfák tere Nouméában, virágzó lángfákkal. A lángfa eredetileg Madagaszkár szigetén honos, de gyönyörű, piros virága miatt a Föld valamennyi trópusi vidékén elterjedt.

18. A fővárost, Nouméát elhagyva, a legszebb óceániai trópusi tájakra érünk. Ilyen az Anse Vata nevű városrész is, csodálatos tengeröbleivel.

19. Mintha egy óriás késsel hasította volna ki a trapéz alakú Maitre szigetet. Sötétkék tenger és türkiz korallszirtek ölelik körül. Ezekben a vizekben valószínűleg hemzsegnek a káprázatos színű tengeri halak és csigák.

20. A tengerpart mentén indultunk útnak. Pálmafákkal szegélyezett partok, csendes öblök fogadtak mindenütt. Csak az ég valószínűtlenül kék színe és az eget egy árnyalattal sötétebben visszatükröző tenger jelezte, hogy Óceániában vagyunk.

21. Első utunk keletre, a sziget belsejébe vezetett. Itt részben természetes, részben duzzasztott víztározók vannak, ezek látják el ivó- és ipari vízzel a fővárost. A vörösbarna talaj és a barnászöld levelű fák sajátos jelleget adnak az itteni tájnak.

22. Új-Kaledónia jellegzetes növénye az araukária-fenyő. Az itteni araukária fajrokonai Dél-Amerikában élnek, de előfordulnak Új-Guineában is. Jelenlétük

egyik bizonyítéka annak, hogy ezek a területek valaha egyetlen őskontinens a Gondwanaföld részei voltak. Expedíciónk egyik célja az volt, hogy hasonló bizonyító fajokat találjunk a talajállatok között is. Több, eddig ismeretlen talajállat-faj igazolta elgondolásunk helyességét.

23. Új-Kaledóniában van a nikkell egyik leggazdagabb előfordulási helye. A bányászat miatt erdőket irtanak ki, utakat, felszíni fejtéseket építenek. Képünk az egyik épülő utat mutatja.

24. A sziget egyik része Bourail környéke. A tenger munkája lekoptatta a parti hegyeket, és előbukkannak a kőzetek különböző rétegei.

25. Ez az ún. Teknősbéka-öböl. Névadói, a teknősök már kipusztultak a környékről, az araukária-ligetek és az erdőborította hegyoldalak azonban mindenütt megtalálhatóak.

26. Itt, ezen a tengerparton tűnt számomra a legfestőibbnek a Csendes-óceán. A látóhatár szélén keskeny, sötétkék csík a nyílt tenger, a fehér tajtékvonal a korallzátony hullámtörése. Beljebb, a korallszigetek mélységétől függően sötétebb vagy világosabb kék a partmenti tenger.

27. Bourailnál keletre fordultunk, és behatoltunk a sziget belsejébe, a hegyek közé. Soha nem látott növények tárultak a szemem elé. Új-Kaledónia növényvilág-

gának háromnegyed része endémikus, azaz egyedül itt előforduló különlegesség. Ilyen a kép közepén látható, vörös virágokkal teli fa is.

28. Növényfurcsaság ez a húsoslevelű, pirosporzós virág is. Közeliében, a sziklarepedésekben eddig ismeretlen apró pókfajt fedeztem fel. Kutatásaim eredményeképpen ma Budapesten található a világ leggazdagabb pók- és talajátka gyűjteménye. Több példányt tartalmaz, mint a párizsi múzeumé, holott Új-Kaledónia francia fennhatóság alatt áll.

29. Az északkeleti parton rövid, de bővízű folyók ömlenek a tengerbe. Első új-kaledóniai utamon, 1969 októberében — amikor ez a felvétel készült — még emberi erővel vontatott komp bonyolította le a folyami átkelést. Nem sokkal ezután hidak épültek, amelyekhez kényelmes betonút vezet.

30. Hosszabb ideig tartózkodtam a keleti part egyik legszebb vidékén, Ponérihouen mellett. Eleinte folyton esett, majd visszatért a szép idő, a tenger és az ég mélykéken ragyogott. Itt, a főszigeten (Grande Terre) végeztem kutatásokat.

31. A sziget felső végén mészkőben képződött barlangok találhatóak. A barlangokban vak állatok élnek — egy régebbi korokból fennmaradt, érdekes faj maradványai. Értük kutattam végig a Koumac folyó völgyét, a képünkön látható karsztos területet.

32. Miután végigjártam a szigetet, munkám végeztével ismét a tengerpartra jutottam. Innen repülőgépen utaztam vissza.

33. A kis gép először a sziget északkeleti partjára repült. Már a leszálláshoz készült, amikor lent a tengerben érdekes alakú gránitsziklát pillantottam meg.

34. A Hienghéne mellett fekvő gránitsziklát „Kotlós-tyúk”-nak hívják. A képre nézve megállapíthatjuk, hogy rászolgált a nevére: jól látszik a „tyúk” taraja és a csőre is.

35. Hienghéne környékén a szárazföldön is találunk ilyen fekete gránitból álló sziklákat. Legtöbbjük a helyi lakosság szent helye, engem azonban a repedésekben meghúzódó, apró állatok érdekeltek. A trópusi napsütés annyira áttüzesíti a fekete sziklákat, hogy a repedésekben csak rendkívüli hőtűrő, különleges fajok élnek meg. Sikerült is több ismeretlen fajt felfedeznem.

36. Hienghénéből ismét repülővel utaztam vissza a fővárosba. Leszállás előtt, az alkonyat fényeit kihasználva, sikerült érdekes felvételeket készítenem a tengerbe ömlő kis folyók torkolatvidékéről.

37. Következő repülőutam Ile des Pins-re, a Fenyők szigetére vezetett. Kis gépünk nagy csoport turistával hagyta el a fővárost. Mivel alacsonyan repültünk, jól láthattuk az Amédée világítótornyot, egy csodálatosan színes korallsziget-csoport tenyérnyi szigetén.

38. A Fenyők szigetét Cook kapitány nevezte el így, nyílegyenes, sudár araukária-fenyőiről. Ez a fenyőfaj csak itt fordul elő, de fajrokonait megtaláljuk Dél-Amerikától Új-Kaledónián át egészen Új-Guineáig.

39. A sziget partjain korallképződmények jöttek létre. A képen jól látjuk, hogy a fákkal borított korallmész réteget a földkéreg erői fokozatosan a tengerszint fölé emelték, a hullámok pedig mély barlangot vájtak a felszínre került korallsziklába.

40. Az állami erdészet egyik üresen álló házában kaptam szállást. Szobámban találtam egy óriási levélutánzó szöcskét. Amikor először hozzányúltam, hatalmas rágójával véresre harapta az ujjamat. Ezután már óvatosabb voltam: védőkesztyűként gyapjúzoknit húztam a kezemre.

41. Így sikerült ráültetnem a fényképezőgépem tokjára, és közeli felvételt készíthettem róla. A felvételen jól látszik, hogy a zöld szárny erezete mennyire hasonlít a falevél fő- és mellékereihez.

42. Az 1870-es párizsi kommun leverése után sok-sok résztvevőjét a Fenyő szigetére deportálták. A foglyok a sziget legmagasabb csúcsáról kémlelték a látóhatárt, innen várták szabadulásukat. A kései utódok erre a pontra keresztet állítottak emlékezetükre.

43. A sötétkék tengerrel egybefolyó és a fehér vattafellegekkel — ebben a panorámában tűnik fel a Föld egyik legcsodálatosabb „látványossága”: a Csendes-óceán gyűrűs korall-szigetei.

44. Új-Kaledóniától keletre többszáz kilométer hosszú korallzátony húzódik. Egyik legnagyobb szigete Lifou, — itt kezdtem kutatni az óceániai erdők még ismeretlen állatvilágát. A szigetet összefüggő erdő borítja. Az araukáriák sudár törzsei messze kimagasodnak az alacsony fák közül.

45. Lifou szigetének területe 1150 négyzetkilométer és kerekén 8000 lakosa van. Közülük ma mindössze 78 európai. A múlt században élénk missziós tevékenység folyt itt, egyaránt működtek a szigeten katolikus és protestáns hittérítők. A hívek megfogyatkozásával a nagy templom többnyire üresen áll, pusztítja a trópusi nedvesség.

46. Egyik utamon elhagyott „szellemfalura” bukkantam. A lakosság valamilyen okból eltávozott, a házak nagy része összedőlt, a kókuszültetvény elvadult. A falakon broméliák és más növények telepedtek meg.

47. Az igazi örömet számomra a csodálatosan szép, háborítatlan őserdőben való bolyongás jelentette. A sziget korallmész alapkőzetét a trópusi esőzés valósággal szivaccsá oldotta. Az üregek, sziklataréjok szinte járha-

tatlanná teszik az erdőt, így nem gazdaságos a fakitermelés sem — szerencsénkre. A környékbeliek ta-
posta erdei ösvények csak a kutatót szolgálták.

48. Ha a munkám úgy kívánta, előszedtem a gyűjtő-
és talajvizsgáló eszközöket, és letelepedtem az erdőben.
Érdekesnél érdekesebb, részben ismeretlen rovarfajo-
kat ejtettem zsákmányul.

49. Erdei útjaim során csak egyszer találtam irtást.
Ezt is csak az elektromos áram vezetékének építéséhez
vágták. Az előző évben kivágott fák száradó törzséből
ritka cincérek és más farontó rovarok bújtak elő.

50. Az erdő egyik rejtett zugában csodálatosan meg-
hajlott, öreg fára bukkantam. Fikuszféle lehetett, mert
kötegekben csüngtek róla a karvastagságú, óriási lég-
gyökerek.